

G İ R İ Ő

Ekonomik gelişmeler ve refahın göreceli olarak artması işgörme sözleşmelerinin alanını ve çeşitlerini her geçen gün arttırmaktadır. Vekalet sözleşmeleri, işgörme sözleşmelerinin yaygın ve kapsayısı bir türü olarak önemini arttırarak devam ettirmektedir.

Vekalet sözleşmeleri avukatlık hukukundan bankacılık hukukuna, kat mülkiyeti hukukundan sağlık hukukuna çok geniş bir mecrada karşımıza çıkmakta ve her geçen gün değişik görünümeler kazanmaktadır.

Bu çalışmamızda, vekalet sözleşmelerinin tek taraflı olarak sona ermesi ve sonuçları incelenmiştir. Çalışmamıza, vekalet sözleşmesinin tanımı ve genel özelliklerinin hatırlatılmasıyla başlanmış, TBK’da vekalet sözleşmesi hükümlerindeki değişiklikler özetlenmiş ve devamında kısaca vekalet sözleşmesinin unsurlarına değinildikten sonra tarafların borçları vesair diğer alt başlıklara girmeksizin hızlıca konumuza odaklanılmıştır. Vekalet sözleşmesinin tüm alt başlıkları çalışma konumuzun kapsamına girmediğinden bu hususlara değinilmemiştir.

Avukatlık hukuku açısından büyük öneme sahip olan vekalet sözleşmelerinin tek taraflı olarak sona ermesinin alt başlıkları öğretimeki görüşlerle ve Yargıtay içtihatları ile anlamaya ve anlatılmaya çalışılmıştır. Öğretimeki tartışmalar ve kendi görüşlerimiz mümkün olduğunca özetler halinde sunulmuştur. Yabancı yazarların görüşlerine dolaylı atıflarla çalışmada yer verilmiştir. Yine konunun Türk Borçlar Kanunu ve Avukatlık Kanunu açısından değerlendirmelerini karşılaştırmalı olarak sunma gayreti güdülmüştür.

Vekalet sözleşmesi, borçlar hukukumuzun özel borç ilişkilerinden olup işgörme sözleşmeleri arasında yer almaktadır. Vekalet sözleşmesi, TBK’da (m. 502) “vekilin vekalet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşme” olarak tanımlanmaktadır.

Vekalet konusu, ilk etapta bizlere Borçlar hukuku genel hükümlerinin temsil konusunu çağrıştırmaktadır ancak öğretide, pek çok hallerde vekalat ile temsil yetkisinin birleşmesine karşın, sözleşme olan vekalet ile tek taraflı bir hukuki işlem ile verilen temsil yetkisinin birbirine karıştırılmaması ve temsil yetkisinin vekaletten bağımsız niteliği vurgulanmaktadır¹. Vekalet sözleşmesinin vekil ile vekil eden arasındaki iç ilişkiyi ilgilendirmesi, temsil yetkisinin ise üçüncü şahıslarla ilişkiye girilmesini sağlayarak dış ilişkiyi ilgilendirmesi de başka bir ayırım noktası olarak dile getirilmektedir². Vekâlet sözleşmesi, hukuki niteliği itibarıyla sürekli borç ilişkisi doğuran, rızai bir sözleşme ancak ücretin vekâlet sözleşmesinin zorunlu bir unsuru olmaması nedeniyle vekâlet sözleşmesi, eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Tarafların sözleşmede ücret kararlaştırmaları durumunda ise vekâlet sözleşmesi, tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme halini alır³.

Vekalet Sözleşmesinin genel özelliklerini hatırlayacak olur isek:

1. Vekalet sözleşmesi, duruma göre eksik veya tam iki tarafa borç yükleyen bir işgörme sözleşmesidir. Doktrindeki yaygın görüşe göre vekalet, sürekli borç doğuran bir borç ilişkisidir⁴.

2. Vekalet sözleşmesi bu yönüyle her zaman için belirli bir faaliyeti gerekli kılar, faaliyet kavramı ise bir süreklilik gerektirmektedir ancak vekalet sözleşmesinin ani edimli olarak kurulabilmesi de mümkündür. Örneğin, vekil edenin aracının satılması, belirli bir alacağının tahsil edilmesi gibi işlerde edim yerine getirilmekle vekalet görevi

¹ REİSOĞLU, Safa, “Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler”, 25. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014, s.152.; HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, K. Emre, “Borçlar Hukuk Genel Bölüm”, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 107.

² OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut, “Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-I”, 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s. 220.

³ ERKAN, Vehbi Umut, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Veren Ücret Ödeme Borcu Dışındaki Diğer Borçları”, AÜHFD, C. 62, S. 2, s. 441-472, Ankara, 2013, s. 441.

⁴ HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, K. Emre, s. 602 ; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, “Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt-II”, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s.123.

ifa edilmektedir ancak bir toplu konut alanının yönetilmesi, bankacılık faaliyet gibi edimler sürekli vekalet ilişkisinin konusunu oluşturmaktadır.

3. Vekalet sözleşmesine ilişkin kanundaki hükümler (TBK m. 502-514), kanunda düzenlenmeyen diğer iş görme sözleşmelerine de uygulanabilir, bu yönüyle TBK'nın vekalet sözleşmesi hükümleri çok kapsayıcıdır. Örneğin, KMK'da (m. 38) apartman yada site yöneticisi kat maliklerine karşı aynen bir vekil gibi sorumludur denilmektedir ve bu durumda yöneticinin görev ve sorumlulukları hakkında KMK'da hüküm bulunmayan hallerde TBK'nın vekalet sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır.

4. Vekalet sözleşmesinde, vekil ile vekil eden arasında yoğun bir güven ilişkisi bulunur. Aslında vekalet sözleşmesi, bu güven ilişkisinin üzerine inşa edilmektedir. Bu durum, iş görme ediminin belirli bir süre devam ettiği durumlarda daha belirgindir. Vekil edenin güveni, vekilin hem kişiliğine, mesleki bilgisine hem de yeteneğine ilişkindir⁵. Sözleşmede güven ilişkisinin konumunun bu denli kritik olması taraflara diğer sözleşmelerde pek olmayan bazı hakların tanınmasını gerekli kılmıştır. Bu detaylara çalışmamızın ileriki bölümlerde değineceğiz (bkz. Bölüm II-III).

5. Vekalet sözleşmesinde vekil, bağımsız bir işgören niteliğindedir. Vekalet sözleşmesinde, vekil yönünden hizmet sözleşmesinde işçinin işverene bağımlı olması gibi bir durum söz konusu değildir. Vekil belirli bir süreye bağlı olarak çalışmaz ve vekil edenin iş ve çalışma planı içinde yer almaz, yine vekil kural olarak yer ve zaman yönünden vekil edene bağımlı değildir⁶.

6. Vekalet sözleşmesinde vekil sonuçtan sorumlu değildir. Bu yönüyle vekalet sözleşmesi eser sözleşmesinden çok belirgin şekilde ayrılmaktadır. Vekil üstlendiği işi özen borcuna uygun olarak yerine getirmekle sözleşmeye uygun hareket etmiş olmaktadır. Vekilden üstlendiği işin sonucunu garanti etmesi beklenemez⁷.

⁵ SARI, Suat, "Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi", Beşir Kitabevi, İstanbul, 2004, s. 28.

⁶ HATEMİ / GÖKYAYLA s. 601

⁷ YHGK., 15.07.2009, E. 2009/13-290, K. 2009/350, www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

Vekalet sözleşmesinin ilk unsuru bir işin görülmesi yada işlemin yapılmasıdır. Bu yönüyle vekalet sözleşmesinin alanı çok geniştir. Buna göre, vekalet sözleşmesinin konusunu hukuki işlemin yapılmasının yanı sıra, sırf maddi fiillerin yapılması da oluşturabilir⁸. Örneğin, bir doktorun hastasını tedavi etmesi, bir muhasebecinin mükellefinin defterlerini tutması, bir avukatın müvekkilinin alacağı için icra takibi başlatması hepsi vekalet ilişkisinin değişik uygulamalarıdır.

Vekil eden ile vekil arasında özel bir güven ilişkisinin bulunması vekalet sözleşmesinin kurulabilmesi için gerekli bir zemindir ve bu yönüyle vekalet ilişkisinin önemli unsurudur.

Vekilin faaliyetinin amacı, vekil edenin vekalet vermekle gerçekleştirmek istediği iş veya işlemin yerine getirilmesidir, bunun sonucu olarak da işin başkasının menfaatine yapılması vekalet sözleşmesinin önemli bir unsurudur.

Vekilin edim sonucundan değil, edim fiilinden sorumlu olması ve bağımsız hareket etmesi vekalet sözleşmesinin diğer bir unsurudur. Buna göre edimlerini özenle yerine getiren vekil, arzu edilen sonuca ulaşılmasa da vekalet sözleşmesinden doğan borçlarını ödemiş sayılmaktadır. Özetle ve kanaatimizce vekilin taahhüdü sonuca değil sürece ilişkindir diyebiliriz.

İşin ücretsiz olarak veya bir ücret karşılığında yapılması da vekalet sözleşmesinde bir unsurdur. Ücret, sözleşmenin olmazsa olmaz unsuru değildir ancak örneğin vekilin serbest meslek erbabı olması gibi ücret ödenmesi teamülden olan durumlarda ücret ödenmesi gerekmektedir. Yine vekalet sözleşmesinde ücret düzenlenmiş ise belirlenen ücretin vekil eden tarafından ödenmesi gerekecektir.

11.01.2011 yılında yürürlüğe giren 6098 Sayılı TBK'da, vekilin özel olarak yetkili kılınmadıkça yapamayacağı işlere “iflas, iflasın ertelenmesi, konkordato talep etme ile kefil olma” da eklenmiştir (m.504/3)

Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğun belirlenmesinde “benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranışın esas alınacağı” hükme bağlanmıştır (m. 506/3). Bu yönüyle vekilin özen yükümlülüğü ağırlaştırılmış olmaktadır⁹.

⁸ ARAL, Fahrettin / AYRANCI, Hasan, “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 435.

⁹ ÖZ, M. Turgut, “Yeni Borçlar Kanununun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler”, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 97.

Vekilin vekalet verene teslim etmekle yükümlü olduğu paranın tesliminde gecikmesi halinde faiz ödemekle yükümlü olduğu hususu düzenlenmiş (m. 508/2) ve son olarak, taraflardan birinin tüzel kişi olduğu sözleşmelerde, tüzel kişiliğin sona ermesi ile vekalet ilişkisinin de sona ereceği düzenlenmiştir (m. 513).

I. VEKALET SÖZLEŞMESİNİN TEK TARAFLI OLARAK SONA ERDİRİLMESİ

A. AZİL VE İSTİFA KAVRAMLARI

1. Tanımları, Tarihçeleri ve Hukuki Nitelikleri

Vekalet sözleşmesinin tek taraflı olarak sona ermesini anlatabilmemiz için iki kilit kavramı açıklamamız gerekir. Öğretide, azil ve istifa için kullanılan ve genel kabul gören şu şekilde bir tanım bulunmaktadır *“Haklı bir neden veya bir önele bağlanmasına gerek olmaksızın, tek taraflı ve muhatabına varması varması gereken bir beyanla ileriye doğru yürürlü ve hemen hüküm doğurmak üzere kullanılan bozucu nitelikteki yenilik doğurucu bir haktır.”*¹⁰. Kanaatimizce de bu tanım, azil ve istifa kavramlarını oluşturan koşulların tümüne değindiği ve unsurları tarif ettiği için çok isabetlidir. Zira, azil ve istifa kavramları tek taraflı ve yenilik doğurucu işlemlerdir, karşı tarafa iletilmeleri dışında herhangi bir önele ve koşula bağlanmaları da söz konusu değildir.

Tarafların diledikleri an kullanılabildikleri bu hakların kaynağı Roma Hukuku’na dayanmaktadır, Roma’da vekalet soylular tarafından komşuluk, arkadaşlık ilişkileri gereği ücretsiz olarak yapılan bir iş olduğundan ücret almayan vekile, dilediği an sözleşmeyi tek taraflı beyanı ile sonlandırabilme hakkı tanınmıştır¹¹. Günümüzde ise koşullar farklılaşmış, vekalet çoğu zaman bir serbest meslek icrası olarak yerine getirilen bir iş hatta sektör haline geldiğinden ücretsiz vekalet istisna bir durum haline gelmiştir.

¹⁰ **TANDOĞAN, Haluk**, “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt-II”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1977, s.392.; **SEROZAN, Rona**, “Sözleşmeden Dönme”, 2. Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 137.

¹¹ **SARI**, s. 65-66.

Vekalet sözleşmesinde vekil edene verilen azil ve vekile verilen istifa hakkı TBK m. 512'deki düzenlemeye dayanmaktadır, "Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir". Azil ve istifanın Avukatlık Kanunu'na ücret yönünden yansımaları m. 174'te görülmektedir. Öğretide, GÜMÜŞ tarafından, bu yönüyle azil ve istifa hakkı, "vekilin ve vekalet verenin her zamanlı fesih hakkı" olarak da tarif edilmekte ve İBK'da, azil kavramı yerine "geri almak", istifa kavramı yerine "feshetmek" kavramlarının kullanıldığı dile getirilmektedir¹². TANDOĞAN'a göre de, İBK m. 404'te azil için kullanılan (widerruf) ve istifa için kullanılan (kündigung) deyimleri bu kavramların hukuki niteliğinin farklılığından ileri gelmez, hangi terimin kullanılacağı sözleşmeyi sona erdiren tarafa göre değişmektedir¹³. Kanaatimizce her iki yazarın yaklaşımı da doğrudur, GÜMÜŞ'ün her zamanlı fesih hakkı tabiri ise tarafların bu hakları kullanırken süre konusunda herhangi bir kısıtlarının bulunmadığını çok iyi ifade etmektedir.

Vekil edenin azil, görevden alma hakkına karşılık vekile tanınan istifa, görevden çekilme hakkı, taraflar arasında adilane bir denge kurulmasını amaçlamaktadır. İstifa hakkı aynı zamanda vekalet sözleşmesinde vekil edenin yararının ve iradesinin ön planda olmasına karşılık olarak vekili korumaya yönelik olarak tanınmıştır. Zira, değişen koşullar altında vekil işe devam etmek istemeyebilir, vekalet görevi vekilin kişiliğine ve şöhretine zarar verebilir, bu hallerde işgörme borcunun zorla yerine getirilmesine engel olunmak da amaçlanmıştır¹⁴.

Azil ve istifa bozucu yenilik doğuran haklardan olduğundan ileri sürüldükten sonra geri alınmaları yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça söz konusu değildir¹⁵.

Azil ve istifa haklarının kullanılması ile tek taraflı sona erdirmeye, sözleşmeden dönme ve fesih ile bazı farklılıklar içermektedir. Öğretideki bir görüşe göre¹⁶, fesih ve dönme hakkının kullanımının kanuna veya sözleşme hükümlerine dayandırılması gereklidir ayrıca fesih ve dönmeye sözleşmesinin sona ermesi için belli bir süre beklenmesi veya olağanüstü fesih sebeplerinin kullanılması gerekir

¹² GÜMÜŞ, Mustafa Alper, "Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt-II", 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 197.

¹³ TANDOĞAN, s. 392.

¹⁴ ÖZKAYA, Eraslan, "Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması", 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 854.

¹⁵ GÖKYAYLA, K. Emre, "Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azil ve İstifası İle Sona Ermesi", Seçkin Yayınları, Ankara, 2007, s. 43.

¹⁶ GÖKYAYLA, s. 47-48.

oysaki tek taraflı sona erdirmede herhangi bir sebebin varlığına ve süreye ihtiyaç duyulmamaktadır. Diğer bir görüşe göre¹⁷ tek taraflı sona erdirmenin fesih mi yoksa dönme mi olduğu sözleşmenin ani veya sürekli edimli olmasına bağlı olarak anlaşılabilecektir.

Üçüncü bir görüş ise¹⁸, birinci görüşe katılmakla birlikte, sözleşmeden dönme ve fesih halinde karşı tarafın kusuru oranında tazminat talep edilebilmekte iken, tek taraflı sona erdirmede karşı tarafın uygun olmayan zamanda yapılan sona erdirme nedeniyle uğradığı zararın tazmininin söz konusu olacağını beyanla, vekalet sözleşmesinde tek taraflı sona erdirmenin kendine özgü bir sona erdirme sebebi olduğunu söylemektedir. Kanaatimizce, üçüncü görüşün vekalet sözleşmesinin tek taraflı olarak sona erdirilmesinde uğranılan zararın tazmininden hareketle yaptığı tespit yerindedir, bu haliyle tek taraflı sona erdirme sözleşmesinin fesih ve dönme ile sona erdirilmesinden farklı bir konumda bulunduğu görünmektedir.

2. Azil ve İstifa Hakkını Sınırlayan Anlaşmaların Geçerliliği Sorunu

TBK’da m. 512’de varlık bulan ve taraflara her zamanlı sözleşmeyi sona erdirme hakkı sunan azil ve istifa haklarının kullanımı önceden düzenlenen sözleşmelerle kısıtlanıp kısıtlanamayacağı öğretide vekalet sözleşmelerinin en tartışmalı konuları arasındadır. Tartışmalar azil ve istifa haklarını tanıyan kanun hükmünün emredici olup olmadığı noktasından hareketle yürütülmektedir.

Yargıtay ve İsviçre Federal Mahkemesi geçmişten beri, vekalet sözleşmesinde vekil eden ile vekilin azil ve istifa haklarının önceden kısıtlanamayacağını, aksini düzenleyen sözleşmelerin geçersiz olacağını belirtmektedir¹⁹.

GAUTSCHI’ye göre, tarafların belirli süreli bir vekalet sözleşmesi yaptıkları düşüncesiyle, bu sözleşmedeki azil ve istifa haklarını kısıtlamaları TBK’nın m. 512 hükmüne göre geçersizdir, taraflar belirli bir süre için sözleşme yapsalar da bu süre içerisinde vekalet ilişkisini sona erdirebilirler, yine sona erdirmenin belirli koşulların

¹⁷ SARI, s. 81.

¹⁸ SEÇER, Öz, “Vekalet Sözleşmesinin Vekalet Özgü Sebeplerle Sona Ermesi”, İn. ÜHFD, C. 6, S. 4, s. 877-944, 2015, s. 882.

¹⁹ Yarg. 13. HD. 7.11.1997, 7395/8923 (YKD 1998/2, s. 227); Yarg. 3. HD. 29.12.1997, 11339/12497 (YKD 1998/6, S.832); Yarg. 4. HD. 15.5.1980, 1600/6365 (YKD 1981/7, 382); BGE 55 II 183; 57 II 190; 59 II 261; 62 II 144; 98 II 307; 103 II 130; 104 II 111; 106 II 159; 109 II 467; 110 II 382; 115 II 466. BGE, resmi kararlar dergisinde yayınlanmamış olan daha yeni kararlarında da bu içtihatını devam ettirmektedir., www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

gerçekleşmesine bağlanması veya bu hakkını kullanan tarafın belli haklardan mahrum kalmasını öngören düzenlemeler ve cezai şart hükümleri de emredi hüküm karşısında geçersizdir.²⁰

BUCHER, TBK'nın 512. maddesinin koruma amacının, TMK m. 23 hükmüne kıyasla kişisel özgürlüğün korunması olduğunu belirtmekte ve düzenlemenin emredici olduğunu söylemektedir²¹.

WEBER, Azil ve istifa hakkının kural olarak emredici olduğunu belirtmekte ancak tipik – atipik sözleşme ayrımını yapmakta ve avukatlık, yedieminlik, hekimlik gibi güven unsurunun yoğun olduğu tipik sözleşmelerde azil ve istifa hakkından vazgeçilemeyeceğini ancak güven ilişkisinin yoğun olmadığı atipik vekalet sözleşmelerinde aksine düzenleme yapılabileceğini belirtmiştir²².

GÜMÜŞ, azil ve istifa hakkının emredici nitelikte olduğunu, hakkın belirli süreliğine kullanımını engelleyen ve cezai şarta bağlayan, bu yönde kısıtlamalar koyan tüm sözleşmelerin geçersiz olacağını, teknik anlamda bir vekalet sözleşmesi olarak sunulan atipik sözleşmelerin ise vekalet sözleşmesinden ziyade sui generis sözleşmeler olduğunu ileri sürmektedir²³.

YAVUZ / ACAR / ÖZEN, TBK'nın azil ve istifa hükmünün emredici nitelikte olduğunu, vekaletin türüne bakılmaksızın vekalet verenin her zaman azil, vekilin de her zaman istifa hakkının olduğunu söylemekte ve bu haktan önceden vazgeçilemeyeceği görüşünü taşımaktadır. Yazarlar, bu görüşlerinin TBK'nın 42/2 maddesinin temsil yetkisini daraltma ve kaldırma hakkından önceden feragat edilemeyeceği hükmüyle de teyit edildiğini söylemektedir²⁴.

AYDOĞDU / KAHVECİ'ye göre de vekil eden de vekil de dilediği an sözleşmeyi sona erdirebilir, bu haktan önceden vazgeçilemez, aksine işlemler TBK'nın 512. maddesi karşısında geçersizdir²⁵.

²⁰ SARI, s. 92-95.

²¹ GÖKYAYLA, s. 60.

²² GÖKYAYLA, s. 64.

²³ GÜMÜŞ, s. 198.

²⁴ YAVUZ, Cevdet / Acar, Faruk / ÖZEN, Burak, “Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler”, 10. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 1220.

²⁵ AYDOĞDU, Murat / KAHVECİ, Nalan, “Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 803.

SELİÇİYE'ye göre, sürekli borç ilişkisi niteliği taşıyan belirli süreli vekalet sözleşmelerinde, vekilin olağanüstü fesih haklarının kaldığı sürece olağan fesih hakkının bertaraf edilmesinde bir sakınca yoktur²⁶

SARI'ya göre ise, her türlü vekalet sözleşmesinde hükmün emredici niteliğinin kabul edilmesi vekalet sözleşmesinden kaçışa neden olmakta ve vekalet sözleşmesine temkinli bir yaklaşımı beraberinde getirmektedir. En azından belirli durumlarda taraflarca aksinin kararlaştırılmasının mümkün hale getirilmesi ile bu durum aşılabılır. Yine hükmün, lafzi ve tarihi yorumu ile sistematik olarak değerlendirilmesinden kesin olarak emredici olduğu sonucunun çıkarılamaz, kamu düzeni, genel ahlak ve kişilik hakkı bakımından yapılan değerlendirme ile hüküm denetlenebilir, şahıs varlığı üzerine etkisini gösteren vekalet sözleşmeleri bakımından azil hakkı sınırlandırılmaz, benzer şekilde müvekkilce verilen temsil yetkisine dayanılarak icra edilen vekalet sözleşmelerinde TBK'nın 34. maddesinin gereği olarak azil hakkı sınırlandırılmaz, Vekaletin ücret karşılığı yapıldığı hallerde istifanın sınırlandırılmasına ilişkin anlaşmaların geçerliliği, emredici hukuk kurallarına, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı olmamasına; ücretsiz vekalette ise kişilik hakkını ihlal edip etmediğine bağlıdır²⁷.

SEÇER'e göre, hükmün emredici nitelikte olup olmadığı vekalet sözleşmesinin niteliğine göre belirlenmelidir, klasik (tipik) vekalet sözleşmelerinde taraflara tanınan sona erdirmeye hakkı emredici niteliktedir ancak kat mülkiyeti hukuku, bankacılık gibi özel vekalet hallerinde istikrar gereği tarafların sözleşmeyi sona erdirmeye hakları sınırlandırılabilir. Taraflar arasındaki ilişkinin niteliği çoğu zaman sınırlandırmayı gerekli kılmaktadır. Özellikle sona erdirmeye beyanına muhatap olan tarafın haklarını elde edebilmesi için sınırlandırma kaçınılmazdır²⁸.

Kanaatimizce, yaygın bir kullanım alanı olan vekalet sözleşmesi için hükmün istisnasız olarak emredici kabul edilmesi doğru değildir. Sektörel ve ekonomik gelişmeler ışığında tarafların sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmeye haklarında sınırlandırmalar yapabilmesine imkan sağlanmalı ancak diğer yandan haksız olarak yapılan azil ve istifalarda karşı tarafın menfaatleri en geniş anlamda korunmalı ve ıspat araçları da esnetilmelidir.

²⁶ SELİÇİ, Özer, "Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1977, s. 63.

²⁷ SARI, s. 115 vd.

²⁸ SEÇER, s. 892.

B. UYGUN OLMAYAN ZAMANDA SÖZLEŞMENİN SONA ERDİRİLMESİ

TBK'nın 512. maddesi hükmü gereği, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğer tarafın zararını karşılamakla yükümlüdür. Bu hükme göre, sözleşmenin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi yasaklanmamaktadır, uygun olmayan zamanda kullanılsa bile sona erdirmeye beyanı geçerlidir ve sözleşmeyi sona erdirir ancak beyan sahibi uygun olmayan nedenden kaynaklanan zararları gidermek durumunda kalacaktır²⁹.

Uygun olmayan zamanın tayininde, sona erme zamanının elverişsiz olup olmadığı, iş görme faaliyetinin yürütülmesi bakımından, diğer tarafın içerisinde kaldığı durum değerlendirilerek diğer taraf bakımından özel bir olumsuz sonucun ortaya çıkması söz konusu olmuşsa sona erdirmenin uygun olmayan bir zamanda yapıldığı sonucuna ulaşılır³⁰.

Uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf sözleşmeyi ihlal etmiş de sayılmaz, beyan sahibi taraf, her zaman sözleşmeyi sona erdirmeye hakkının olumsuz sonuçlarını gidermeye yönelik olarak hakkaniyete dayalı bir tazminat ödemek durumundadır³¹. Yargıtay'ın konu ile ilgili öğretideki görüşle çok iyi örtüşen kararları vardır³².

Fesih hakkının kullanılması durumunda kural, sözleşmenin ileriye etkili olarak sona ermesi nedeniyle müspet zararın tazmin edilmesidir ancak öğretideki hakim görüş TBK m. 512'yi bu kurala bir istisna olarak görmekte fesih hakkının zamansız kullanımı sonucunda menfi zarara hükmedileceğini kabul etmektedir³³.

²⁹ ZEVKLİLER, Aydın / GÖKYAYLA, Emre, "Borçlar Hukuk Özel Borç İlişkileri", 17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s. 635-636.

³⁰ KAYIHAN, Şaban / ÜNLÜTEPE, Mustafa, "Vekalet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri" FSMVÜ İAİTBD, S.3, Bahar, s. 171-212, İstanbul, 2014, s. 186.

³¹ ARAL / AYRANCI, s. 463.

³² Yarg. 23. HD. 2013/1342 E, 2013/3623 K., 30.05.2013 t.arihli kararı: "vekil haksız azil halinde güvendiği vekalet ilişkisinin uygun olmayan zamanda ortadan kalkmasından dolayı uğradığı menfi zararı isteyebilecektir. Bu tazminatın dayanağı sözleşmenin ihlal edilmiş olması değildir. Her zaman sözleşmeyi sona erdirmeye hakkının olumsuz sonuçlarını gidermeye yöneliktir. Vekil, vekaletin devam edeceğine güvenerek fiilen yaptığı masraflar için belirtilen madde hükmüne dayalı olarak tazminat isteminde bulunabilir. Bu çeşit masrafın varlığını ve tutarını vekilin kanıtlaması gerekir. Zarar hesaplanırken vekilin bu masraflar dolayısıyla sağladığı yarar da mahsup edilmelidir."

www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 20.10.2017.

³³ GÜMÜŞ, s. 200.

Avukatlık Kanunu'nun 174/1 maddesi, hükmü gereği "Üzerine aldığı işi haklı bir sebep olmaksızın takipten vazgeçen avukat hiçbir ücret isteyemez ve peşin aldığı ücreti geri vermek zorundadır". Bu düzenlemeye göre avukat, takip ettiği bir işi herhangi bir haklı sebep olmaksızın sonlandırmışsa, TBK 512. maddesi hükmü gereği herhangi bir ücrete hak kazanamayacağı gibi vekil edenden peşin aldığı ücreti de iade etmek durumunda kalacaktır. Burada avukatın uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdirmesi nedeniyle sözleşme bedelinden mahrum kalması bir özel hukuk cezası olarak nitelenmektedir³⁴.

Uygun olmayan zamanda yapılan azil nedeniyle vekil, ücret yönünden doğan zararlarını, yapılan masraflar nedeniyle doğan zararlarını, başka sözleşme tekliflerinin kaçırılmasından doğan zararlarını vekil edenden isteyebilecektir³⁵.

C. HAKLI SEBEPLE AZİL VE İSTİFA

Haklı sebep kavramı TBK'dan ziyade Avukatlık Kanunu'ndan (m. 174) kaynak bulan bir kavramdır. Haklı sebep, taraflar için sözleşmenin olağanüstü fesih sebebidir³⁶.

Genel kabule göre, dürüstlük kuralına göre sözleşmeyi sona erdiren taraftan, sözleşmenin devamının beklenemeyeceği, sözleşmeyle bağlılığın taraflardan en az biri için çekilmez hale geldiği anlaşıyorsa haklı sebep de gerçekleşmiş sayılır³⁷. Sebebin varlığı özellikle ücret ödeme borcuna etki etmektedir.

Haklı sebeple yapılan azil ve istifa, zaman kavramından bağımsızdır, uygun olmayan zamanda yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın beyan sahibini sorumluluktan kurtardığı gibi eğer vekalet sözleşmesi yazılı olarak yapılmışsa haklı sebeple yapılan azil ve istifa vekile sözleşmede kararlaştırılan ücreti talep etme hakkını da kazandırmakta, vekil edeni ise sözleşmede kararlaştırılan ücreti ödeme borcundan kurtardığı gibi vekil edene, peşin ödenen ücreti iade alma hakkını da sağlamaktadır.

Haklı azil veya istifa sebebinin gerçekleşmesinde kusurlu olan taraf bu durumu kendi menfaatine kullanamaz³⁸. Diğer yandan haklı bir sebep mevcut olmaksızın

³⁴ GÜMÜŞ, s. 201.

³⁵ SARI, s. 144-151.

³⁶ GÖKYAYLA, s. 71.

³⁷ GÖKYAYLA, s. 72.

³⁸ GÜMÜŞ, s. 199.

sözleşmenin sona erdirilmesinin ahde vefa ilkesine aykırılık olarak kabul edilebileceği ileri sürülmektedir³⁹.

Haklı sebep, belirsiz bir hukuki kavram olup bunun hakim tarafından belirlenip tespit edilmesi gerekecektir⁴⁰. Hakim, haklı sebebi TMK m. 4'ün kendisine tanıdığı takdir yetkisine dayanarak belirleyecektir.

Haklı sebep sayılabilecek haller kişinin şahsına, ifaya, taraflar arasındaki güven ilişkisine ve dış sebeplere ilişkin olabilecektir⁴¹. Haklı bir sebebe dayanmaksızın yapılacak azil ve istifalar beyan sahibine sözleşmeden kaynaklanan sorumlulukları yükleyecektir.

Konuya ilişkin Yargıtay'ın emsal kararlarına aşağıda özetler halinde yer vermeye çalışacağız.

YHGK, vekilin zamansız dava açmasını vekil edenin güveninin sarsılmasına ve zarara uğratılmasına neden olduğu için haklı azil sebebi olarak kabul etmektedir⁴².

Vekilin fazlaya ilişkin hakları saklı tutmadan dava açması haklı nedenle azil sebebi olarak kabul edilmiştir⁴³.

Vekilin bir birini takip eden duruşmaların bir çoğuna girmemesi haklı nedenle azil sebebi olarak kabul edilmiştir⁴⁴.

Vekilin dosyanın fotokopisini vekil edene vermemesi haklı azil sebebi olarak kabul edilmiştir⁴⁵.

Taraflarca sözleşme ile azil ve istifa haklarına ilişkin yapılmış sözleşmeler ve belirlenmiş cezai şartlar geçersiz kabul edilmektedir⁴⁶.

³⁹ SARI, s. 72.

⁴⁰ GÖKYAYLA, s. 73.

⁴¹ GÖKYAYLA, s. 77-84.

⁴² YHGK. 14.02.2007 T. 13-43 E. /73 K.: "Vekalet akdi güven ilişkisine dayanan akitlerden olup, üstlendiği iş ile ilgili tüm yasal mevzuatı bilmek zorunda olan vekilin zamansız dava açmış olması vekil edenin güven ilişkisini sarsacak hallerden sayılmak lazım gelir. Zarar unsuru da gerçekleşmiştir. Bu da azlin haklı olduğunu göstermektedir.", www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

⁴³ YHGK. 24.06.1987 T. 1986/3-651 E. 561 K., www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

⁴⁴ Yarg. 4. HD. 27.11.1970 T. 1970/8817 E. 1970/8867 K., www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

⁴⁵ Yarg. 13. HD., 2008/8962 E. 2008/15715 K., 26.12.2008 T: "Bu şekilde dosya fotokopisinin verilmemesi avukat ile müvekkil arasındaki güven ilişkisinin ortadan kalkması için yeterlidir. Bu durumda azil haklıdır. Davacı avukatlar karşı tarafa davalı adına ihtarname göndermişler ise de, bundan henüz sonuç alınmamıştır. Davacı avukatlar haklı azil nedeniyle hiçbir şey isteyemezler. Mahkemece davanın reddi gerekirken, yazılı şekilde kısmen kabulüne karar verilmesi, usul ve yasaya aykırıdır.", www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

⁴⁶ Yarg. 3. HD, 1997/11339 E. 1997/12497 K., 29.12.1997 T.: "Kural olarak her türlü vekalette, müvekkil (vekil eden) vekilini her zaman azletmek hakkından, vekil de her zaman istifa edebilmek hakkından önceden vazgeçemezler (BK. m. 396/1). Azil veya istifa hakkının, bu hakkın kullanılması halinde, peşin alınmış ücretin geri alınamayacağı veya bir cezai şart ödeneceği şeklinde bir anlaşma

Avukatın dava ve icra takibini yürütmemesi haklı azil sebebi olarak kabul edilmiştir⁴⁷.

Vekil edenden kaynaklanmayan istifa sebeplerinin kabul edilmeyeceğine ilişkin karar mevcuttur İstifası haklı nedene dayanmayan avukatın ücret talebinde bulunamayacağına hükmedilmiştir⁴⁸.

Yargıtay, avukatın zamanından önce dava açmasını müvekkilin güvenini sarsacak davranışlar arasında kabul etmektedir. Böyle bir davranış karşısında müvekkilin avukatı azletmesi haklı sebep olarak nitelendirilmekte ve avukatın tazminat talebi reddedilmektedir⁴⁹.

Yargıtay, vekil edenin dosya masraflarını süresinde ödememesini⁵⁰, avukattan sözleşmede kararlaştırılan işlerin dışında işleri de yapmasını istemesini, mesai saatleri

ile dolaylı yoldan sınırlandırılması da geçerli olamaz. O halde, taraflar arasındaki sözleşmede geçen madde 7'deki "Müvekkilin bu sözleşmenin akdinden sonra vekalet vermemesi... (..) halinde sözleşmede belirtilen ücretin tamamının ödeneceğine" ilişkin hükme itibar olunamaz. Azil haklı bir nedene dayanmasa veya istifa haklı olsa bile, vekil, kural olarak, ücretin tamamını isteyemez, ancak o zamana kadar işi gereği gibi görmüşse, harcadığı zamanla orantılı olarak kısmi bir ücret isteminde bulunabilir. O halde, azil ve istifa ancak ileriye yürürlü olduğundan dolayı azlolunan veya istifa eden vekil, o zamana kadarki masrafları ve zararı için fiilen gördüğü işin karşılığı olan kısmi bir ücret isteyebileceğinin kabulü gerekecektir. Bu istemleri aşan ücretin alıkonulmasına veya cezai şarta ilişkin anlaşmalar ise geçerli olamayacaktır...", (www.kazanci.com), Erişim tarihi: 20.10.2017.

⁴⁷ **Yarg. 13 HD., 1995/11369 E., 1995/11467 K., 19.12.1995 T.:** "Davacı avukatın 29.3.1994 günlü sözleşme ile Bayındır Asliye Hukuk Mahkemesinin 1994/85 esas sayılı, 6.5.1994 günlü sözleşme ile de aynı mahkemenin 1994/120 esas sayılı dava dosyasında davalıyı temsil etmek üzere vekâlet görevini üstlendiği uyuşmazlık konusu değildir. Ne varki 1994/85 esas sayılı dava dosyasını mazeretsiz olarak takip etmemesi nedeniyle müvekkili tarafından 8.7.1994 tarihinde her iki dosyasındaki vekâlet görevinden azledildiği ve 1994/85 esas sayılı davadan azli nedeniyle açtığı vekâlet ücreti davasının azlin haklı olduğu kabul edilerek reddedildiği ve bu kararın Yargıtay'dan geçmek suretiyle kesinleştiği toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Vekâlet, güvene dayalı bir sözleşmedir. Üstlendiği davalardan birini takip etmemek suretiyle azledilen avukata karşı müvekkilin güveninin kalmaması hayatın olağan akışıyla BK. nun amaçladığı güven ilkesine daha uygun düşer. Bu nedenle vekili davacıya karşı güveni kalmayan davalının avukatını azletmesi haklı bir nedenle dayandığından, davacı avukat ücret isteyemez. O halde mahkemece bu yön gözetilerek davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi bozma nedenidir". (www.kazanci.com), Erişim tarihi: 20.10.2017.

⁴⁸ **Yarg. 13. HD, 2009/9343 E., 2010/2815 K. T. 9.3.2010 T.:** "Borçlar Kanununun 396/1. maddesine göre vekillikten istifa her zaman mümkün olup, bu istifa vekalet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu ve yenilik doğuran bir işlemdir. Vekilin istifa hakkını her zaman kullanması da mümkündür. Ancak istifa haklı değil ve müvekkil de bu nedenle zarara uğramışsa, vekil bu zarardan sorumludur. Avukatlık Kanununda ise haksız istifa halinde, vekil yönünden Borçlar Kanunundaki aynı konuya ilişkin açıklanan bu düzenlemelere göre daha ağır bir sorumluluk esası getirilmiştir. Gerçekten de, Avukatlık Kanununun 174/1 maddesinde, "üzerine aldığı işi haklı bir sebep olmaksızın takipten vazgeçen avukat ücret talebinde bulunamaz." Hükümü mevcut olup, bu hükümle, vekaletten haklı bir neden olmadan istifa eden avukatın, Borçlar Kanunundaki vekalet akdine ilişkin genel düzenlemelerden farklı olarak, herhangi bir zarar şartı olmadan da müvekkile karşı sorumlu tutulduğu görülmektedir. Anılan düzenlemeye göre, haksız olarak işi bırakan, vekaletten istifa eden avukat, ücrete hak kazanamadığı gibi, aksine bir hüküm mevcut değilse aldığı peşin ücretleri, kullanmadığı masraf avanslarını da iş sahibine iade etmek zorundadır...",(www.kazanci.com), Erişim tarihi: 20.10.2017.

⁴⁹ **BAŞPINAR, Veysel,** "Avukatın Özen Borcu", GÜHFD, C. 7, S. 1-2, s. 39-62, Ankara, 2008, S. 47.

⁵⁰ **Yarg. 13. HD. 2015/5276 E., 2016/11823 K. 28.4.2016 T.,**(www.kazanci.com), Erişim tarihi:

dışında ve sürekli olarak arayarak rahatsız etmesini, avukatın mesleki yetkinliğini aşağılar şekilde konuşmasını avukat yönünden haklı istifa sebebi olarak kabul etmiştir⁵¹.

II. VEKALET SÖZLEŞMESİNİN TEK TARAFLI OLARAK SONA ERDİRİLMESİNİN SONUÇLARI

A. VEKALET SÖZLEŞMESİNİN AZİL İLE SONA ERDİRİLMESİNİN SONUÇLARI

İşe hazırlık aşamasında vekalet sözleşmesinin vekil edenin haksız azil beyanı ile sona erdirilmesi halinde, vekil hazırlık aşamasında harcadığı emeğin karşılığını vekil edenden talep edebilecekti⁵². Vekilin avukat olması halinde uyuşmazlıkların çözümünde özel kanun olması sebebiyle önce 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu hükümleri sonra da tamamlayıcı olarak TBK hükümleri uygulanır. Avukatlık sözleşmesinde vekalet sözleşmesinden farklı olarak ücret, sözleşmenin bir unsurudur ve haksız azil halinde avukat, sözleşmede kararlaştırılan ücretin tamamına hak kazanır⁵³. Azil, avukatın kusurundan veya ihmalden kaynaklanırsa bu durumda avukat ücrete hak kazanamayacaktır.

GÖKYAYLA, Avukatlık Kanunu'nun bu düzenlemesini “ya hep ya hiç ilkesi benimsenmiştir” diyerek açıklamaktadır⁵⁴. Öyle ki, avukat işe aldıktan sonra henüz dava açmamış dahi olsa, haksız olarak azledilmesi veya haklı olarak istifa etmesi halinde ücretin tamamına hak kazanmaktadır, bu hallerde yapılacak işin hangi aşamada olduğunun veya işe başlanıp başlanmadığının bir hükmü yoktur, tarafların anlaşmış olmaları yeterlidir. Ücretin sözleşme ile kararlaştırılmış olduğu hallerde haksız azil veya haklı istifa sözleşme borcu avukat tarafından ifa edilmiş gibi sonuç doğurarak avukatın alacağını derhal muaccel hale getirecektir⁵⁵.

20.10.2017.

⁵¹ ÖZKAYA, s. 314.

⁵² ÖZKAYA, s. 316-317.

⁵³ GÖKYAYLA, s.90.

⁵⁴ GÖKYAYLA, s.93.

⁵⁵ Yarg. 13. HD. 1993/10003 E., 1993/1263 K., 16.02.1993 T.; Yarg. 13. HD. 1993/8918 E., 1993/525 K., 28.01.1993 T.; Yarg. 4. HD. 1970/6591 E., 1970/6974 K., 06.10.1970 T., www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

Vekil, haklı olarak azledilse dahi tamamlanmış işlerin ücretine hak kazanacak, henüz yapılmamış işler yönünden ise sözleşmede kararlaştırılan ücretten mahrum kalacaktır⁵⁶.

Bazı Yargıtay kararlarında avukat olan vekil, haklı nedenle azledilmiş olsa da kötü niyetli olmaması ve vekil edene zarar vermemiş olması nedeniyle emeğinin karşılığı olarak bir ücret ödenmesi gerektiğine hükmedilmiştir⁵⁷.

TBK'daki düzenleme Av. K.'dan farklıdır. Av. K.'da avukat kural olarak ya ücretinin tamamını alacak yada hiç ücret talep edemeyecektir ancak TBK'daki vekalet sözleşmesinde her zaman ücretin tamamını istemek mümkün olamaz, bu durumlarda azil ve istifanın ne zaman yapıldığı, haklı nedene dayalı olup olmadığı ve yapılan işlerin miktarına ve niteliğine bakılarak ücret belirlenir⁵⁸. Nitekim öğretide de azil ve istifa halinde vekilin kural olarak ücretin tamamını isteyemeyeceği, vekil yararına adil bir karşılığa hükmedilmesinin isteneceği görüşü vardır⁵⁹.

B. VEKALET SÖZLEŞMESİNİN İSTİFA İLE SONA ERDİRİLMESİNİN SONUÇLARI

İstifanın haklı bir sebebe dayanması hali de aynı haksız azildeki sonuçlarını doğuracaktır. Burada TBK'daki düzenleme ile Av. K.'daki düzenleme bir birinden farklı olmaktadır. Avukatın istifasının haklı bir nedene dayanması halinde avukat sözleşmede kararlaştırılan ücretin tamamına hak kazanacakken, istifanın haklı nedene dayanmaması halinde avukat, sözleşmeden kaynaklanan ücreti kaybedeceği gibi varsa peşin aldığı ücreti de iade etmek durumunda kalacaktır.

Haklı olarak istifa edildiğinin ispat yükü avukata düşmektedir⁶⁰.

⁵⁶ YHGK. 28.02.1968 T. 1966/4 -1015 E., 1968/117 K. sayılı kararı. (ÖZKAYA, Eraslan, s. 602).

⁵⁷ Yarg. 3. HD. 1986/1825 E., 1986/2699 K., 17.03.1986 T. kararı (ÖZKAYA, Eraslan, s. 630).

⁵⁸ AKINCI, Şahin, "Vekalet Sözleşmesinin Sona Ermesi", Bayram Yayınları, Konya, 2004, s. 110-111.

⁵⁹ GÖKYAYLA, s.96-97.

⁶⁰ Yargıtay 13. HD, 2009/9343 E., 2010/2815 K., T. 9.3.2010. :

"Borçlar Kanununun 396/1. maddesine göre vekillikten istifa her zaman mümkün olup, bu istifa vekalet ilişkisini ileriye doğru sona erdiren bozucu ve yenilik doğuran bir işlemdir. Vekilin istifa hakkını her zaman kullanması da mümkündür. Ancak istifa haklı değil ve müvekkil de bu nedenle , zarara uğramışsa, vekil bu zarardan sorumludur. Avukatlık Kanununda ise haksız istifa halinde, vekil yönünden Borçlar Kanunundaki aynı konuya ilişkin açıklanan bu düzenlemelere göre daha ağır bir sorumluluk esası getirilmiştir... vekaletten haklı bir neden olmadan istifa eden avukatın, Borçlar Kanunundaki vekalet akdine ilişkin genel düzenlemelerden farklı olarak, herhangi bir zarar şartı olmadan da müvekkile karşı sorumlu tutulduğu görülmektedir. Anılan düzenlemeye göre, haksız olarak işi bırakan, vekaletten istifa eden avukat, ücrete hak kazanmadığı gibi, aksine bir hüküm mevcut değilse aldığı peşin ücretleri, kullanmadığı masraf avanslarını da iş sahibine iade etmek zorundadır. ... istifanın

Yukarıda azil başlığı altında alacağın sözleşme ile belirlenmesi halinde haksız azil tarihinde sözleşmedeki alacağın aynen ifadaki gibi muaccel hale geldiğini söylemiştik. Alacağın sözleşmede belirlenmediği durumlarda avukatın istifası halinde vekalet ücretinin nasıl belirleneceğine de bu bölümde değinelim. Av. K.'da 13.01.2004 tarihinde yapılan değişiklik öncesi mahkemelerce TBB asgari ücret tarifesi üzerinden avukatlık ücreti talep ediliyorken, bu değişiklik sonrası taraflar arasında ücretin kararlaştırılmadığı veya yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı hallerde, davanın kazanılan bölümü için ilamın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yirmisi arasında bir değer avukatın emeğine karşılık olarak mahkemece takdir edilecektir. Bu değer asgari ücret tarifesinin altında olmaması şarttır, konusu para ile ölçülemeyen işlerde yine asgari ücret tarifesine göre ücret belirlenecektir.

C. VEKALET SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARININ BİRDEN FAZLA OLMASI HALİNDE SONA ERDİRİLMENİN SONUÇLARI

Birden fazla vekil eden aynı amaç doğrultusunda bir veya daha fazla vekil ile vekalt sözleşmesi yapabilir. Birden fazla kişinin belli bir menfaat için emeklerini ve malvarlıklarını bir araya getirmeleri adi ortaklık olarak adlandırılabilir⁶¹. Bu durum birlikte müvekkil ilişkisi olarak da kabul edilebilir.

Birlikte müvekkillik halinde istifa etmek isteyen avukatın her bir müvekkile istifa beyanını ayrı ayrı ulaştırması gerekmektedir⁶². Müvekkillerin azil hakları ise, kendi aralarındaki iç ilişkiyle içlerinden birine yetki verilmemişse yine her bir müvekkil tarafından şahsi olarak kullanılmalıdır. Müvekkillerden birinin azil etmesinin diğer müvekkilleri bağlayıp bağlamayacağı somut olayın artlarına göre belirlenir.

haksız olması halinde avukat ücrete hak kazanamayacağından, davada öncelikle davalının vekaletten istifasının haklı olup olmadığının incelenmesi gereklidir. Hemen belirtmek gerekir ki bu konudaki ispat yükü, davalı avukata aittir. Başka bir ifade ile, davalı avukat, vekaletten haklı olarak istifa ettiğini yasal delillerle ispat etmekle yükümlüdür...", www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 20.10.2017.

⁶¹ SARI, s. 231.

⁶² GÖKYAYLA, s.133.

SONUÇ

Bu çalışmamızda vekalet sözleşmelerinin tek taraflı olarak sona erdirilmesinin sonuçları üzerinde durulmuştur. Vekalet sözleşmeleri, yaşayan ve hep yaşayacak sözleşmelerdir demek kanaatimizce doğrudur, bu çalışma sırasında gördük ki, vekalet sözleşmelerinin kapsamı tahmin edilenden çok daha geniştir; ekonomik ve teknolojik gelişmeler ve refah artışı ile vekalet sözleşmelerinin kapsamı yakın gelecekte daha da genişleyecektir.

Vekalet sözleşmeleri bu gelişimi ve dönüşümü yaşarken öğretide gereken ilgiyi henüz gördüğünü söylememiz zordur ancak bu hızlı gelişim öğretide çeşitli görüş ayrılıklarının ve fikişel tartışmaların önünü açmıştır. Roma'da gönüllü olarak ve ücret alınmaksızın yürütölen vekalet görevi bugün modern hayatın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Bu nedenle de gerek vekilin, gerekse vekil edenin görev ve sorumlulukları artmış ve çeşitlenmiştir. Bu yönüyle vekalet sözleşmesinin tipik ve atipikliği üzerinde somut bir ayrıma gidilerek bu husus gerekirse yasa kapsamına da eklenmelidir. Yasada tipik vekalet sözleşmelerinde azil ve istifa hakkının engellenemeyeceğı ve aksine düzenlemelerin kabul edilemeyeceğı belirtilmelidir. Yine yasada atipik vekalet sözleşmeleri de tanımlanarak bu tür sözleşmelerde sektörel, ekonomik ve kamusal nedenlerle tek taraflı sona erdirme haklarında kısıtlamalara gidilebileceğı açık şekilde belirtilmeli ancak konu sözleşme yapma ve sözleşmeden dönme hakları yönünden hassas şekilde ele alınmalıdır. Böylelikle, vekalet hukukuna ilişkin sorunların kaynağından çözümünde imkan sağlanmış olacaktır.

Avukatlık hukuku yönünden vekalet sözleşmelerinin ne derece önemli olduğı ortadadır ancak vekalet konusu Avukatlık Kanunu'nda dar bir çerçevede ele alınmıştır. Her ne kadar Yargıtay içtihatları ile bu boşluk doldurulmaya çalışılsa da Avukatlık Kanunu'nda özellikle haklı istifa ve haklı azil kavramları tanımları ve unsurları ile düzenlenmelidir. Avukatların haklı şekilde istifalarında ıspat araçlarının genişletilmesi, avukatın haklı istifaya sürüklenmesi sonucunda vekil edenin caydırıcı bir takım ek yaptırımlara tabi tutulması da avukatlık mesleğinin önemini korumaya yardımcı olacaktır.

Diğer yandan vekalet sözleşmeleri, avukatlık hukukundan sağlık hukukuna, bankacılık hukukundan turizm hukukuna kadar çok geniş bir yelpazede, çok dinamik sektörleri yakından ilgilendiren bir konudur. Bu tür uzmanlık gerektiren ve modern hayatın vazgeçilmez unsuru haline gelen sektörler vekalet sözleşmelerinin yenilikçi uygulamalarına da imkan sağlayabilecektir. Bu nedenle konunun hukuksal yanı ile sektörel boyutu birlikte ele alınarak önemine yakışır sayıda akademik çalışma ve organizasyona konu edilmesinde fayda olacaktır.

KAYNAKÇA

ARAL, Fahrettin / AYRANCI, Hasan, “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015.

AYDOĞDU, Murat / KAHVECİ, Nalan, “Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.

AKINCI, Şahin, “Vekalet Sözleşmesinin Sona Ermesi”, Bayram Yayınları, Konya, 2004.

BAŞPINAR, Veysel, “Avukatın Özen Borcu”, GÜHFD, C. 7, S. 1-2, s. 39-62, Ankara, 2008.

CİHAN, Hulki, “Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi”, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2011.

ERKAN, Vehbi Umut, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Vekâlet Sözleşmesinde Vekâlet Veren Ücret Ödeme Borcu Dışındaki Diğer Borçları”, AÜHFD, C. 62, S. 2, s. 441-472, Ankara, 2013.

GÖKYAYLA, K. Emre, “Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azil ve İstifası İle Sona Ermesi”, Seçkin Yayınları, Ankara, 2007.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, “Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt-II”, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper, “Türk - İsviçre Borçlar Hukukunda Vekilin Özen Borcu”, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2001.

HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, K. Emre, “Borçlar Hukuk Genel Hükümler”, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.

KAYIHAN, Şaban / ÜNLÜTEPE, Mustafa, “Vekalet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri” FSMVÜ İAİTBD, S.3, Bahar, s. 171-212, İstanbul, 2014.

OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut, “Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-I”, 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.

ÖZ, M. Turgut, “Yeni Borçlar Kanununun Getirdiği Başlıca Değişiklikler ve Yenilikler”, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

ÖZKAYA, Eraslan, “Vekalet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması”, 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2013.

REİSOĞLU, Safa, “Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler”, 25. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014.

SARI, Suat, “Vekalet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi”, Beşir Kitabevi, İstanbul, 2004.

SELİÇİ, Özer, “Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul, 1977,

SEROZAN, Rona, “Sözleşmeden Dönme”, 2. Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007.

SEÇER, Öz, “Vekalet Sözleşmesinin Vekalet Özgü Sebeplerle Sona Ermesi”, İn. ÜHFD, C. 6, S. 4, s. 877-944, 2015.

TANDOĞAN, Haluk, “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt-II”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1977.

YAVUZ, Cevdet / Acar, Faruk / ÖZEN, Burak, “Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler”, 10. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2014.

ZEVKLİLER, Aydın / GÖKYAYLA, Emre, “Borçlar Hukuk Özel Borç İlişkileri”,
17. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.